

Відповіді
I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства 2026-2027 н.р.
11 клас

I. Тестові завдання. Оберіть одну правильну відповідь. За кожную правильну відповідь 1 бал. Загалом 20 балів за завдання

1) В	11) В
2) Б	12) В
3) Б	13) В
4) Б	14) Б
5) В	15) В
6) В	16) В
7) Б	17) А
8) Б	18) В
9) Г	19) В
10) В	20) В

II. Знайдіть відповідність у таблиці. За кожную правильно визначену пару 1 бал. Загалом 4 бали за кожную відповідність, 16 балів за завдання

1. Встановіть відповідність між назвою теорії походження держави та її змістом:
1 - в 2 - д 3 - а 4 - б
2. Знайдіть, які дефініції, позначені буквами, відповідають різним видам джерел права, що позначені цифрами:
1 - в 2 - а 3 - б 4 - д
3. Знайдіть відповідність між різновидами систематизації та їх характеристикою:
1 - Б 2 - А 3 - Д 4 - Г
4. Установіть відповідність між критерієм класифікації правовідносин і видом правовідносин.
1 - В 2 - Б 3 - Г 4 - А

III. Дайте визначення юридичних термінів (3 бали), складіть і запишіть як приклад речення з використанням цього терміну (2 бали). (Загалом по 5 балів за повну відповідь, всього 20 балів):

1) Кримінальне правопорушення

- **Визначення:** Згідно з Кримінальним кодексом України (ст. 11), кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення (злочин або кримінальний проступок).
- **Приклад:** Суд визнав громадянина винним у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого статтею про крадіжку, та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі.

2) Цивільна дієздатність

- **Визначення:** Згідно з Цивільним кодексом України (ст. 30), цивільна дієздатність фізичної особи — це її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання.
- **Приклад:** Повнолітній громадянин України володіє повною цивільною дієздатністю, тому він може самостійно укладати договори купівлі-продажу нерухомості без згоди батьків чи опікунів.

3) Прокурор

- **Визначення:** Прокурор — це посадова особа органів прокуратури України, яка здійснює організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, підтримання державного обвинувачення в суді, представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом, а також нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органами правопорядку.
- **Приклад:** Під час судового засідання прокурор зачитав обвинувальний акт та надав докази причетності підсудного до інкримінованого злочину.

4) Трудовий договір

- **Визначення:** Трудовий договір — це угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядку, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи.
- **Приклад:** Перед тим як приступити до виконання обов'язків бухгалтера, Олена підписала офіційний трудовий договір із роботодавцем, у якому зазначалися її посадові обов'язки та розмір заробітної плати.

Завдання IV. Проаналізуйте ситуації. Дайте розгорнуту відповідь на поставлені питання. Загалом 12 балів за кожну ситуацію, 24 бали за завдання.

Ситуація 1.

Модельна відповідь

Які особисті немайнові права мають батьки щодо дитини? (2 бали)

Батьки мають право:

- на особисте виховання дитини;
- на участь у вирішенні питань її освіти та розвитку;
- на спілкування з дитиною;
- на захист прав та інтересів дитини;
- на визначення форм і методів виховання.

При цьому батьківські права повинні здійснюватися в інтересах дитини.

Чи впливає сплата аліментів на обсяг батьківських прав? (2 бали)

Ні, сама по собі сплата аліментів не розширює і не звужує обсяг батьківських прав.

Сплата аліментів є виконанням майнового обов'язку батьків щодо утримання дитини. Водночас участь у вихованні, навчанні та розвитку дитини є окремими батьківськими правами й обов'язками. Систематичне ухилення від виховання може бути враховане судом під час вирішення спору щодо реалізації батьківських прав.

Які принципи сімейного права слід застосувати при вирішенні спору? (2 бали)

У даній ситуації необхідно застосувати:

1. Принцип найкращих інтересів дитини.
2. Принцип рівності прав і обов'язків матері та батька щодо дитини.
3. Принцип пріоритету прав та інтересів дитини над інтересами батьків.
4. Принцип урахування думки дитини, якщо вона досягла достатнього віку та рівня розвитку для її висловлення.
5. Принцип забезпечення права дитини на освіту та всебічний розвиток.

Яке рішення має ухвалити суд? (3 бали)

На мою думку, суд повинен **відмовити у задоволенні позову батька** та дозволити виїзд дитини за кордон для навчання.

Обґрунтування:

- батько формально зберігає батьківські права, проте тривалий час фактично не брав участі у вихованні дитини;
- дитина бажає навчатися за кордоном;
- навчання відповідає інтересам дитини та сприятиме її розвитку;
- відсутні обставини, які свідчать про загрозу правам чи безпеці дитини;
- основним критерієм для суду повинні бути не інтереси батьків, а **найкращі інтереси дитини**

5. (3 бали) Так, думка дитини повинна враховуватися. Відповідно до Сімейного кодексу України та Конвенції ООН про права дитини, дитина має право бути вислуханою з питань, що стосуються її особисто. Оскільки Олександр досяг такого віку та рівня розвитку, що може висловити власну позицію, суд повинен з'ясувати його думку та врахувати її при вирішенні спору. Водночас думка дитини не є єдиною підставою для рішення, а оцінюється разом з іншими обставинами справи та найкращими інтересами дитини.

Ситуація 2

Визначення правопорушень учасників (3 бали)

Товариш 1 (кинув пляшку і пошкодив автомобіль): Вчинив правопорушення, що містить ознаки **кримінального правопорушення** (умисне пошкодження майна — ст. 194 КК України, залежно від суми збитків) або **адміністративного проступку** (дрібне хуліганство чи умисне пошкодження чужого майна, якщо шкода незначна — ст. 51 або 173 КУпАП). Також його дії підпадають під ознаки масових заворушень чи хуліганства (ст. 296 КК України), скоєного з хуліганських мотивів.

Товариш 2 (розмалював стіну балончиком): Вчинив адміністративне правопорушення — **хуліганство** (ст. 173 КУпАП) або **знищення чи пошкодження майна / псування майна у громадських місцях** (хуліганські дії, вандалізм / ст. 173-1 КУпАП «Брудна графіка / графіті» або ст. 296 КК України, якщо кваліфікувати як злочин).

Максим (знімав і опублікував із закликом «повторити»): Його дії містять ознаки **пособництва у хуліганстві** / публічних закликів до вчинення протиправних дій, або самостійного правопорушення (ст. 173 КУпАП чи ст. 296 КК України як підбурювач/пособник чи поширення матеріалів, що закликають до насильства/хуліганства).

Юридична відповідальність Максима (3 бали)

Відповідь: Так, Максим нестиме юридичну відповідальність.

Обґрунтування: Хоча він фізично не кидав пляшку і не малював на стіні, його дії (публікація відео із закликом «повторити») кваліфікуються як **пособництво** у правопорушенні або публічне підбурювання / заклики до протиправних дій. Крім того, у 17 років він уже досяг віку, з якого настає кримінальна (з 16 років за загальним правилом, а за окремі злочини з 14) та адміністративна відповідальність (з 16 років).

Значення попереднього притягнення до адміністративної відповідальності (2 бали)

Відповідь: Цей факт свідчить про те, що Максим раніше вчиняв адміністративні правопорушення.

Юридичне значення: Це може враховуватися як **обставина, що обтяжує відповідальність** (рецидив однорідних правопорушень, якщо не минули строки, передбачені ст. 39 КУпАП). Це характеризує особу правопорушника і впливатиме на вибір виду та міри стягнення (суд чи орган може

призначити більш суворе покарання/стягнення, оскільки попередні заходи не дали виховного результату).

Обставини, які необхідно додатково встановити (2 бали)

Для остаточної правової кваліфікації необхідно встановити: **Розмір завданих матеріальних збитків** власнику пошкодженого автомобіля (оскільки від суми залежить розмежування адміністративної відповідальності (ст. 51 КУпАП) та кримінального злочину (ст. 194 КК України)).

Суб'єктивну сторону (умисел) та характер взаємозв'язку між товаришами (чи був у них попередній спільний умисел на вчинення хуліганських дій, тобто чи діяли вони групою осіб).

Права неповнолітніх під час провадження (2 бали)

Оскільки Максиму 17 років (він є неповнолітнім), під час провадження у справі (адміністративному чи кримінальному) мають бути обов'язково забезпечені такі права:

Право на правову допомогу (адвокат), участь захисника (у кримінальному процесі участь захисника у справах неповнолітніх є обов'язковою).

Обов'язкова участь законних представників (батьків, усиновлювачів чи опікунів) під час допиту та інших процесуальних дій.

Облік їхніх вікових та психологічних особливостей, забезпечення виховного характеру застосовуваних заходів (можливість застосування до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру замість покарання у кримінальному порядку).